

Ruimte voor nieuwe boeren

Ruimte bieden, dat doet Zonnehoeve als geen ander. Het bedrijf is zo ingericht, dat nieuwe boeren zelfstandig, sociaal en creatief kunnen opereren. Nieuwkomers kunnen instromen zonder veel geld mee te brengen. Ze zijn na twee jaar gelijkwaardig en versterken het grotere systeem. Door meer verbinding te zoeken met burgers, maakt Zonnehoeve zich minder afhankelijk van grote leveranciers, afnemers en banken. *Tekst: Leonardo van den Berg en Romée Marchand /*

Foto's: Dick Boschloo

Voedsel dichterbij

In de toen nieuw aangelegde Flevopolder begint Piet van IJzendoorn (67) in 1982 met niet meer dan een stuk kale grond en een handvol idealen: "De afstand tussen mens en voedsel is te groot. Dit veroorzaakt problemen. Neem de import van organisch materiaal in de vorm van soja uit Zuid-Amerika en Azië voor dieren in Nederland. Vlees en melk worden vervolgens weer geëxporteerd. Dat leidt tot bodemuitputting elders en een mestoverschot bij ons." Piet wil deze afstand verkleinen en ziet een gemengd bedrijf met melkvee, in dienst van bodemvruchtbaarheid, en akkerbouw, als voedsel voor de mens, voor zich. Langzaam groeit het bedrijf. Piet begint met wat kalfjes, de kalfjes worden koeien, potstal en melkstal komen erbij. Schuren ook. Het bedrijf begint beetje bij beetje te produceren. Melk, maar ook graan, aardappels, kool, erwten, bonen en andere gewassen, als voedsel voor de mens. Gewoonlijk wordt graan gebruikt als veevoer. Dat zit Piet dwars: "90-95% van

AGE OPDAM, DE GENNEPER HOEVE:

"MIRJAM EN IK HEBBEN TIEN JAAR OP ZONNEHOEVE GEWOOND EN GEWERKT. WE HEBBEN ER HEEL VEEL GELEERD EN CRUCIALE ERVARINGEN OPGEDAAN. OP PRAKTISCH EN OP PERSOONLIJK GEBIED. ZONNEHOEVE KENMERKT ZICH VOOR ONS DOOR EEN ZEKERE PUBERTEIT OF JEUGDIGHEID. DAAROM SPREEKT HET NIEUWE JONGE BOEREN AAN, KAN ER VEEL, ZIJN ER VEEL IDEEËN, IS ER VEEL ASTRALITEIT EN STROOMT ER VEEL ENERGIE.

MAAR WE HEBBEN OOK HEEL VEEL ENERGIE VAN MENSEN ZIEN WEGSTROMEN. IN ONZE BELEVING ONTBRAK DE IK-KRACHT OM ALLE ENERGIE VAN DE MENSEN ZO TE BUNDELEN DAT IEDEREEN EN ALLE BEDRIJFSTAKKEN TOT HUN RECHT KWAMEN. HET IS EEN PLEK WAAR ALTIJD RUIMTE EN AANDACHT IS VOOR NIEUWE ONTWIKKELINGEN. DAT VOEDT DE IDEALIST. GAANDEWEG GROEIDEN WIJ IN ONZE ROL ALS BOER, VORMDEN WIJ ONZE PERSOONLIJKHEID EN HET BEWUSTZIJN HOE WIJ ZELF VORM WILLEN GEVEN AAN HET BOERENBEDRIJF. TOEN WERD HET TIJD OM OP EIGEN BENEN TE GAAN STAAN EN ONZE VISIE VORM TE GEVEN OP EEN EIGEN BEDRIJF: DE GENNEPER HOEVE. DAARBIJ VOORTBOUWEND OP DĒ WAARDEN VAN ZONNEHOEVE DIE WE ALS MENS EN ALS BD-BOER MEE WILDEN NEMEN. ZONDER ZONNEHOEVE ZOU IK NIET DE BOER ZIJN GEWEEST DIE IK NU BEN."

TINEKE VAN DEN BERG, STADSLANDGOED DE KEMPHAAN:

"TOM EN IK HEBBEN VAN 1990 TOT 1994 OP ZONNEHOEVE GEBOERD. WE HEBBEN ER VEEL LANDBOUW- EN LEVENSERVARING OPGEDAAN. TOM HAD EEN MAATSCHAP MET PIET EN MARJA, WAARIN WE DE BEGRAZING IN DE OOSTVAARDERSPLASSEN HEBBEN OPGEZET EN MET HET VLEESVEE ZIJN GESTART. HELAAS IS HET NIET GOED GELOPEN TUSSEN PIET EN TOM, MAAR VIA ZONNEHOEVE HEBBEN WE DE STAP KUNNEN MAKEN NAAR ONS HUIDIGE BEDRIJF OP DE KEMPHAAN IN ALMERE, DAAR ZIJN WIJ NOG ALTIJD HEEL ERG BLIJ OM. HET IS FANTASTISCH HOE PIET ONVERMOEIBAAR KANSEN BIJDT AAN JONGE BOEREN."

"JONGE ONDERNEMERS DE RUIMTE GEVEN OM TE GROEIEN BINNEN JE BEDRIJF IS HET MOOISTE WAT ER IS. DAT DOEN WIJ NU OOK. HET HELPT DE JONGE BOER, MAAR HET GEEFT OOK ONBETAALBAAR VEEL AAN HET BEDRIJF, DAT COMPLETER, RIJKER, MOOIER, BETEKENISVOLLER WORDT. IK BENADRIJK DAAROM ALTIJD DAT HET EEN ZUIVER EN EVENWICHTIG PROCES MOET ZIJN, WAARBIJ NIET ALLEEN EEN BESTAAND BEDRIJF 'JONGE BOEREN AAN DE GANG HELPT', MAAR WAARBIJ JONGE BOEREN EEN BESTAAND BEDRIJF FRIS EN DYNAMISCH HOUDEN EN TOT WASDOM BRENGEN. IK DENK DAT IN DAT BESEF DE SLEUTEL TOT SUCCESVOLLE SAMENWERKING LIGT."

BOUKJE VAN GENT

TUINDER ZONNEHOEVE:

"OP ZONNEHOEVE KRIJG IK DE RUIMTE. HOE MOOI IS DAT? IK KRIJG DE RUIMTE OM MIJN DROOM WAAR TE MAKEN: EEN BOER-BURGER-VERBINDING IN DE VORM VAN EEN TUINDERIJ MET GROENTEPAKKETTEN. ALS STAGIAIRE WERKTE IK MEE MET DE TOENMALIGE TUINDER, DIE AAN DE GROOTHANDEL LEVERDE. IK WILDE HET ANDERS, KLEINSCHALIGER, MET RECHTSTREEKSE LEVERING AAN BURGERS. VANUIT ZONNEHOEVE WAS ER INMIDDELS EEN BOER-BURGERCOÖPERATIE OPGERICHT, MIJN IDEE PASTE DAAR HEEL MOOI IN. TOEN DE VOORMALIGE TUINDER VERTROK, KREEG IK DE KANS OM DIT IN LOONDIENST UIT TE GAAN VOEREN. ALS DE TIJD RIJP IS, KAN IK IN DE MAATSCHAP INSTROMEN. TIJDENS MIJN STAGE HEB IK KENNELIJK LATEN ZIEN WIE IK BEN EN WAT IK KAN, NU KWAM HET MOMENT OM ER MIJN EIGEN INVULLING AAN TE GEVEN."

"ALS MENSEN INZET TONEN EN EEN GOED IDEE MEEBRENGEN DAT PAST IN DE BEDRIJFSSITUATIE VAN ZONNEHOEVE, DAN IS DAAR RUIMTE VOOR. DAT IS WAT PIET DOET, DAT IS WAT ZONNEHOEVE DOET: MENSEN DE MOGELIJKHEID GEVEN TOT ONTWIKKELING."

het graan in Nederland is veevoer. Iedereen geloofde dat Nederlands graan niet geschikt was om brood van te bakken. Dat vond ik gek. Mijn idee was om voedsel dichtbij de mens te produceren en geen graan te importeren uit de VS, Frankrijk of Rusland." Zo begint Piet in 1990 samen te werken met een bakker in Almere. Het brood wordt nu op het erf van Zonnehoeve gebakken.

Verbinding met burgers

Om direct aan burgers te leveren, richt Zonnehoeve in 2007 samen met andere Flevo-polder-boeren de HofWebWinkel op. Deze internetwinkel telt inmiddels circa 6000 klanten en verkoopt ook producten van andere bedrijven. Het aanbod bestaat uit onder meer brood, groenten en melk. Klanten die rauwe melk willen, kunnen terecht bij de melktap op de boerderij.

Binnenkort begint Zonnehoeve met eigen zuivelverwerking. De bouw van een eigen zuivelfabriek is met crowdfunding gerealiseerd. "Iets maken met de melk is geen punt, maar het verkopen daarvan wel", vertelt Piet. "Nu we de internetwinkel hebben, is afzet van zuivel makkelijk en kunnen we geleidelijk de overgang maken van Campina naar eigen 'Zonne Zuivel!'"

Inmiddels maakt het bedrijf de transitie naar Community Supported Farming (CSA) via de oprichting van de Zonnehoeve Boer-Burger Coöperatie. Piet: "De coöperatie legt de verbinding tussen boeren en tussen boer en burger. Ze zorgt voor en helpt de boeren." Burgers worden onderdeel van het bedrijfssysteem en krijgen een rol in het bedrijf. Ze voelen zich sterk verbonden met hun dagelijks voedsel.

Zowel burgers als Zonnehoeve-ondernemers kunnen lid worden van de coöperatie en certificaten kopen. Daarover krijgen ze 2% 'rente' in de vorm van een tegoed waarmee ze producten kunnen kopen.

Een groep betrokken mensen zet zich actief in voor het bedrijf. Vrijwilligers kunnen bijvoorbeeld helpen met het werk op het land en krijgen in ruil wat producten mee naar huis. "Dan sturen we een WhatsApp-bericht naar de groep van vijftig mensen om morgen te helpen met het schoonmaken van de bonen of het oogsten van groentes. Zo zien we ook wie wat wil doen." Andere vrijwilligers helpen met het vervoer of het koken.

Autonomie

De lokale productie en vermarkting geeft Zonnehoeve de vrijheid om samen met burgers de eigen koers te bepalen. "Voor mij is het heel belangrijk dat boeren hun eigen keuzes kunnen maken over wat goed is voor het bedrijf. Tegenwoordig is 90% van de consumptie in Nederland afhankelijk van producten waar bedrijven als Cargill, Monsanto en Unilever denken geld aan te kunnen verdienen. Dat gaat ten koste van duurzaamheid en kwaliteit van ons voedsel. Ik vind dat geld niet het doel moet zijn, maar een middel om het systeem goed te laten werken, ook over 100 jaar. Daarom hebben we nieuwe groepen mensen nodig die aan de toekomst denken en elkaar ondersteunen om nieuwe dingen te maken."

Gemeenschapsbedrijf

Sinds 2014 heeft Zonnehoeve niet alleen Piet als eigenaar, maar is een commanditaire ven-

nootschap opgericht. Deze bestaat uit een maatschap van zes ondernemers en een stille vennoot die het bedrijfskapitaal inbrengt. Deze stille vennoot is een BV waar Piet het bedrijfsvermogen in onder heeft gebracht, voornamelijk erf en gebouwen. Voor de grond is geen vermogen nodig, want Zonnehoeve pacht die van BD-Grondbeheer. Piet: "Het is een fiscale puzzel, maar het belangrijkste is dat dit bedrijfsvermogen altijd voor Zonnehoeve blijft werken en er dus niet uit gaat. Het is de bedoeling dat het doorschuift naar de coöperatie. Mijn kinderen erven straks certificaten van Zonnehoeve."

Mensen met ambitie in de landbouw kunnen als creatieve ondernemer zonder eigen vermogen dragend vennoot worden in Zonnehoeve. Zonnehoeve heeft voor deze aspirant-ondernemers een instroomsysteem ontwikkeld. Zo ontstaat een autonoom systeem, niet afhankelijk van één persoon: een gemeenschapsbedrijf waarin iedereen zijn verantwoordelijkheid als ondernemer voor het geheel op zich neemt. De eerste twee jaar vormen een soort proefperiode, waarin nieuwe vennoten minder zeggenschap en minder verantwoordelijkheden hebben.

Bij bedrijfsoverdracht hebben naast de opvolgers als verantwoordelijken ook de 'overlaters' een taak, van loslaten, ruimte geven. Piet: "Het mooiste zou zijn als de 'overlatende' boer positief, ruimte gevend betrokken kan blijven als vraagbaak en voor het uitvoeren van passende taken. Voor de overlater is de landbouw veelal zijn leven. Daarin plezier houden en betrokken blijven in een soort gemeenschapsbedrijf met meerdere mensen kan heel mooi zijn."